

Article per perdre una oportunitat per callar

Albano-Dante Fachín

Quan en Roger i en Sergi em van convidar a incorporar-me a l'equip d'analistes i opinadors de CRÍTIC em van demanar "textos de reflexió, una mica més llargs que la columna habitual". La idea és "aprofundir una mica sense estar comptant caràcters". Vaig dir que si de seguida. Després d'uns anys tan moguts i amb tantes incerteses per davant, la invitació de CRÍTIC em sembla una oportunitat per posar algunes qüestions que fa temps que rumio. Però fins aquí l'alegria: de seguida m'assalten tres preocupacions. La primera, la de sempre, obligada i indefugible: puc aportar alguna cosa? Allò que vull compartir té prou valor per a demanar-li al lector que dediqui una estona del seu temps a llegir? I la segona, que ve de la primera: després de mesos tan intensos, després de tant soroll, hi haurà algú en ple juliol a l'altre costat de la pantalla? O potser faríem bé totes i tots en callar una mica i intentar trobar respostes en el silenci estiuenc? Tercera, última i més preocupant: quan en Roger i Sergi em proposen aquest "aprofundir sense comptar caràcters", sento que el tema sobre el que vull "aprofundir" és, per dir-ho resumit, **Podemos, els Comuns i el seu paper en temps complexos**. I aquí m'assalten els temors.

Al llarg dels dos últims anys (i amb més intensitat aquest últim hivern) he tingut l'oportunitat de viure i veure des de dintre les **tensions, contradiccions i traïcions** d'aquest espai polític. A Catalunya i a la resta de l'Estat. Aquesta vivència personal, intensa i de primera mà fa que, inevitablement, quan miro "el que està passant", presti especial atenció als moviments dins d'aquest món. Per entendre'ns: és més important i digne d'estudi i preocupació allò que passa dins de Ciutadans o dins dels Comuns? Requereix més reflexió (i crítica) "la refundació de Convergència" o les derives de Podemos? En un moment com el que vivim, ple de repressió, increment del feixisme, impunitat dels poders de l'Estat i consolidació de la desigualtat, prendre com a tema sobre el qual "aprofundir sense comptar caràcters" les anades i vingudes d'un espai que, malgrat tot, volem comptar com "els nostres" podria semblar una pixada fora de test. És possible.

I mentre vaig donant-hi voltes, empleno el silenci de les nits d'estiu amb la lectura del magnífic ['Al principi de tot hi ha la guerra'](#) (Sembra Llibres), de David Fernández i Anna Gabriel sobre August Gil Matamala. Cap al final de llibre trobo algunes advertències inquietants: "el pitjor enemic acabem sent nosaltres mateixos, que **sectarisme, supèrbia i triomfalisme trinxen l'esquerra**"; "complexitat i contradicció ens defineixen contra binarisme maniqueu i simplisme purista". Però fora de test o no, perdent una oportunitat per callar, em poso a escriure "sense comptar caràcters" sobre la profunda preocupació que em produeix avui, a mig estiu, coses que estan passant i davant les quals no puc restar callat. Intentaré fer-ho sense caure en els pecats que "trinxen l'esquerra".

L'octubre que decolora el vermell

La relació entre "el procés" i aquesta esquerra no independentista que intenten representar els Comuns ha estat sempre complexa. Resumint molt: la por constant que "el procés" arraconés la lluita social. Una por fundada i necessària. La **utilització de les aspiracions sobiranistes per part de la dreta catalana** per imposar el seu model antisocial és una amenaça sempre present.

Però l'1-O i el 3-O també representa un sotrac que posa en qüestió aquesta por. Aquell dia es posa de manifest, potser com mai en dècades, l'existència incontestable d'un ànim emancipador popular i superador de les lògiques partidàries que interpel·la directament a tothom que vol canviar les coses. Tot plegat obliga a celebrar, a pensar i a treballar per omplir de consciència un moviment amb una potència de canvi enorme. Però en comptes d'això, una bona part de l'esquerra no independentista

catalana pren la decisió oposada i en comptes de mirar “als de baix”, posa el punt de mira a dalt, lluny de les escoles ocupades, de la gent empoderada i de la valentia popular.

Per a part de l'esquerra no 'indepe' els milions que han sortit al carrer pel referèndum són una anomalia

Sens dubte, si mirem cap a dalt veiem “convergens”, petites burgesies, interessos espuris i un Govern al que se li han de fer multitud de retrets: “no hi havia res preparat”, “això era un farol”, “hi hagut improvisació”. Efectivament, les coses no s'han fet bé i hi ha moltes explicacions pendents sobre què va passar durant l'última legislatura. Mirar cap a dalt és una obligació i demanar explicacions als responsables és un deure.

Però hi ha alguna cosa que falla i que fereix molt greument l'anàlisi d'aquesta esquerra no independentista. Pregunto: per què es decideix fer la necessària mirada cap a dalt però es nega la necessitat imprescindible de mirar cap avall? Per què la conclusió i l'anàlisi del que ha passat al nostre país es basa exclusivament en les òbvies mancances del Govern però no es té en compte la indiscutible audàcia de milions que han protagonitzat **el major cop al Règim del 78** que veníem a combatre? Aquesta estratègia comporta l'assumpció implícita de qüestions preocupants. Primera: el que faci o no faci la gent és secundari. L'únic espai polític és la institució i el partit. Segona: aquells milions que han sortit al carrer només ho han fet perquè no han detectat l'engany dels seus governants. Tercera: renunciem a tenir el suport de la gent com a eina de canvi i en la nostra anàlisi aquells milions són una anomalia que hem de tancar com més aviat millor. I res millor per tancar aquesta anomalia que un tancament per dalt d'allò que va obrir la gent al carrer.

El diàleg com a eina del que mana

I és en aquesta cruïlla on s'aposta pel “diàleg” com a objectiu. Ho vam veure amb el famós “ni DUI ni 155”, amb la iniciativa “Parlem-Hablemos”, amb les propostes de Xavi Domènech al Parlament de “taula de diàleg” i amb l'arribada de Pedro Sánchez a la Moncloa. I en totes aquestes **crides al diàleg** hi ha un fil conductor: el “diàleg” com a cosa neutra, com a objectiu en si mateix.

Sens dubte, dialogar és al centre de la política, és la matèria amb la qual es fa política. Però hi ha dues coses fonamentals que travessen les condicions d'un “diàleg” mínimament productiu: en primer lloc la simetria o asimetria en què aquest diàleg es produeix. Tot conflicte requereix diàleg però el diàleg no pot veure's com un full en blanc, com una tabula rasa que obvii ni la història del conflicte ni la correlació de forces dels dialogants. Apel·lar al diàleg obviant aquestes realitats és una trampa per la part dèbil i aquí l'asimetria és clara: la gent dels ‘coles’ de l'1-O d'un costat, els ‘piolins’ de l'Estat de l'altre.

Els Comuns han volgut assumir el paper d'àrbitre, però en una situació d'asimetria això és posar-se al costat de qui té més poder

En segon lloc, i com a força política que aspira a canviar les coses, és imprescindible, des del “diàleg”, defensar una posició. En el cas que ens ocupa els Comuns haurien d'anar al diàleg amb una bandera clara: **l'autodeterminació de Catalunya mitjançant un referèndum**. Així ho han promès a totes les conteses electorals. Això vol dir ubicar-se al costat dels independentistes en la taula de negociació. Però, oh sorpresa! Aquesta esquerra decideix assumir el paper d'àrbitre. El diàleg sense proposta més enllà del diàleg en si mateix, en una situació d'asimetria dels dialogants

és, per definició, posar-se del costat de qui seu a la taula amb més poder.

I aquí apareix una de les reflexions més perverses esgrimides des d'aquesta esquerra no independentista. La de la "correlació de forces". Diu més o menys així: "El moviment independentista no ha fet una bona avaluació de la 'correlació de forces' i, a partir d'aquí cau, més o menys explícitament, en corresponsabilitzar a qui pateix la repressió d'haver-la provocat. Davant d'aquest discurs (recurrent i omnipresent entre els dirigents d'aquest espai) cal plantejar-se dues coses. La primera: més enllà de l'acord o desacord en l'estratègia utilitzada per l'independentisme hi ha, suposadament, un punt de coincidència: fer que l'Estat accepti que el poble de Catalunya és sobirà per decidir el seu futur. Doncs bé: si es tingués clara aquesta coincidència d'objectius, en comptes d'"us heu equivocat, aguanteu les conseqüències" s'hauria de dir "us heu equivocat però compartim l'objectiu de l'autodeterminació i, per tant ens comprometem a aportar la nostra visió per aconseguir l'objectiu plegats". Però no. Els errors serveixen per desballestar l'adversari polític (de dalt) encara que això signifiqui girar l'esquena a milions de persones que haurien de ser un tresor per a qualsevol partit amb anhels emancipadors.

I aquí sorgeix un altre problema sobre la crítica a la "correlació de forces": en un conflicte pots fer força per un costat, força per l'altre o fer d'àrbitre. **Aquesta esquerra no independentista ha triat ser espectadora, simple comentarista d'una realitat dura i brutal** obviant que "la correlació de forces" seria diferent en el mateix moment en què s'abandonés el paper d'espectador i es decidís -malgrat les discrepàncies estratègiques- donar suport a l'objectiu de fons. Lamentablement, però, l'espai ha decidit fer d'àrbitre en un partit on un dels equips ha entrat a jugar amb 155 jugadors mentre l'altre malda amb 10 perquè un dels que havia de defensar els colors... està fent d'àrbitre.

Podemos i les trampes del Règim del 78

Com dic, la situació s'arrossega des de l'època del "ni DUI ni 155". L'arribada de Pedro Sánchez a la Moncloa no només no ha apaivagat la situació sinó al contrari: l'ha fet més evident encara i més dolorosa. Unidos Podemos va decidir que millor Sánchez que Rajoy. També ho van decidir els nacionalistes i els independentistes. Fins aquí bé, però a partir d'aquí comença un nou drama que, al meu mode d'entendre, confirma tot el que he dit fins ara.

Unidos Podemos, que va cantar "si se puede" quan Pedro Sánchez va guanyar la moció de censura, ha decidit que el futur passa per donar suport a Sánchez i que aquest és "el mal menor". Potser és ràpid per jutjar, però la cosa no promet: el Borrell que es manifestava amb SCC, el PP, i Ciutadans, el Borrell aplaudit per Vargas Llosa, Arrimadas y Albert Rivera, seu al costat del nou president. La reforma laboral del PP no es pot derogar "alegrement" adverteix la nova ministra de Treball. La 'Ley Mordaza' (no sabem quan) serà "revisada", que no derogada. La llista de defraudadors fiscals no serà publicada i la comissió d'investigació pels escàndols de la Monarquia ha estat refusada.

Podemos hauria d'estar mobilitzant el carrer per organitzar consultes sobre la monarquia a l'estil català

Però com deia, potser és massa aviat per jutjar. Potser cal donar una oportunitat a l'estratègia. Però sempre vigilants. I fruit de la vigilància es fa difícil no preocupar-se i pensar seriosament que Podemos sembla estar caient de ple en totes les trampes del Règim del 78 que havia de combatre. Aprofundim, per exemple, en com s'està portant el tema de la monarquia. És veritat que Podemos va néixer intentant deixar enrere certes senyes d'identitat de l'esquerra tradicional. No es parlava de la segona república, cert. Però es mirava de cara al fiasco de la Transició i es posava sobre la taula la

idea de Règim del 78 i es feia una impugnació general que es basava en el concepte de “casta”, que arrencava directament d’una idea expressada amb claredat a les places: PP=PSOE.

Lamentablement, però, tot fa pensar que això forma part del passat i es comencen a percebre símptomes de què estem en un clar procés de rendició. Us imagineu el que hagués dit Pablo Iglesias quan era tertulià a La Sexta si s’haguessin conegut les gravacions de Corina, o com hagués comentat l’entrada d’Urdangarin a la presó? Però tot això ha passat quan Pablo és el cap d’un grup parlamentari de 67 diputats.

I ja posats, dues reflexions. Primera: **és infantil pensar que potser Podemos hauria d’estar mobilitzant el carrer per organitzar consultes sobre la monarquia a l’estil català?**

Certament, a diferència del que passa a Catalunya, Podemos no està al govern i ho té difícil per fer com van fer Junqueras, Puigdemont i la CUP. Però si no ho mouen des de l’oposició podem esperar que ho facin si algun dia arriben al govern? En aquest punt algú podria dir que “no hi ha correlació de forces” per fer això a Espanya. Perfecte. Certament no ho sembla. Però si s’abandona la posició d’àrbitre o observador i es treballa per construir, potser sí que n’hi ha, no? O Espanya és irreformable? Curiosament una de les crítiques que ha fet aquesta esquerra no independentista a l’independentisme és que “la idea que Espanya és irreformable és molt reaccionària”. Ho ha dit Coscubiela, Rabell, Ada Colau i Xavier Domènech entre d’altres. Perfecte. Però llavors perquè en comptes de “reformar-la” s’ha triat el camí d’acceptar que el màxim que es pot fer és posar un president del PSOE del 135 a la Moncloa? Si aquesta és tota la reforma possible, certament, potser, els indepes tindran raó.

I així, el dia que el PSOE rebutja crear una comissió d’investigació i publicar la llista de defraudadors la reacció de la portaveu de Podemos, Ione Belarra, és: “La ciudadanía de nuestro país tiene derecho a saber si el rey emérito es o no un defraudador. Se puede publicar la lista de defraudadores y mi grupo parlamentario se lo va a demostrar presentando iniciativas que demuestren que se puede publicar”. Sense dubte cal fer aquesta feina parlamentària. Però no podem fer alguna altre cosa? No podem ser més contundents? Cridar a la gent a la mobilització? Fer una campanya denunciant la Monarquia, cercle a cercle a totes les places d’Espanya? Res. Per què?

Javier Gallego, de [Carne Cruda](#), pregunta a Carolina Bescansa: “Mirando el programa de arriba a abajo, no he encontrado ni una sola mención al modelo de Estado, ni a la Monarquía... No se dice nada en 300 páginas sobre la Monarquía”. I Bescansa contesta: “Eso no es lo más urgente que tenemos encima de la mesa”. En una conferència, Sergio Pascual explica: “Cuando se abrió la sucesión Borbónica nos hubiera gustado que se le hubiera preguntado a los españoles sobre el Modelo de jefatura del Estado. No se hizo, habrá que reabrir debates en su momento, cuando llegue la ocasión, pero no creo que sea este el asunto que interese en absoluto a la ciudadanía española”. “Nos hubiera gustado que se le hubiera preguntado a los españoles”. Però la pregunta no arriba mai, ni pels espanyols ni pels catalans. I si hem construït un moviment que denuncia el Règim del 78 però tornem a dir “nos hubiera gustado” però assumim des del principi que “no es pot”? Mentre Adolfo Suarez reconeixia que “si hubiéramos convocado un referéndum sobre la Monarquía lo perdíamos”, Carrillo acceptava que aquell debat era inguanyable i es descartava el carrer com a força. Ho explica Josep Fonatana: “A canvi de la legalització, Carrillo havia acceptat la unitat de la pàtria, la bandera bicolor i la monarquia. (...) Des del moment en què es va autoritzar els partits fins aleshores clandestins (...) els que s’havien presentat com a líders de la ruptura no solament van ajornar els objectius pels quals deien estar lluitant des de 1939, sinó que hi van renunciar per sempre més”. I no es tractava només de si la bandereta era d’un color o d’un altre o si teníem un Rei o no: “Els pactes de la Moncloa van ser la confirmació pràctica d’aquestes renúncies de l’esquerra. (...) Entre les responsabilitats del PCE i del PSOE figura que no dubtessin a acceptar la contenció de salaris”. La “responsabilitat”.

La rendició espanyola (i catalana)

Per acabar, l'última part de la intervenció de Belarra va més enllà de la "simbòlica" Monarquia que "no interessa a ningú" i li parla a Pedro Sánchez dels pressupostos. La idea és clara: o es fa un gir pressupostari o el PSOE no comptarà amb el suport de Podemos. Això està bé, però anem al fons: **vol dir això que ens empassarem la Reforma Laboral, la connivència amb els defraudadors a canvi d'algunes millores pressupostàries?** En una entrevista fa pocs dies Echenique deia: "Tenemos ahora más influencia que nunca". I preguntat pel suport als pressupostos diu que "si hay medidas valientes que mejoren la vida de la gente, si". És difícil definir què és allò que "mejora la vida de la gente" i per això el periodista aprofundeix: "Defienden un mayor gasto público. ¿Es compatible con el objetivo del déficit?". I Echenique respon que "Si Bruselas tuviera un mínimo de inteligencia política debería entender", "los poderes que conforman la trioka deberían ser responsables y deberían permitir"... Però ja sabem que Brussel·les no "entiende", que Brussel·les "no permite". I sabem que el PSOE és un instrument de Brussel·les. Fins on arriba la "responsabilitat"? I si Sánchez ens posa uns pocs milions més en alguna partida li aprovarem, malgrat la pervivència de la 'Ley Mordaza'? O anem a totes i li tombem? No sembla esperable per part de l'actual Podemos. El PSOE dirà que això és millor que res i que no hi ha diners. Quan arribi aquell moment què farà Podemos? Apel·lar a la "responsabilitat" o recordar que si no hi ha més és perquè el PSOE va aprovar junt amb el PP una reforma de l'article 135 de la Constitució per blindar el pagament del deute?

Tot em fa pensar que triomfarà la "responsabilitat" echeniqueana, entre altres coses perquè fa temps que ningú a Podemos assenyala Merkel, la UE, l'euro o el deute. Fa temps que ningú recorda Grècia. Efectivament el govern grec va claudicar però, un altre cop i com a Catalunya, no recordem la gent, heroica, malgrat les traïcions dels seus governants? Segurament si apliquéssim allò que Podemos aplica a Catalunya, hauríem de dir que el poble grec va mesurar malament la correlació de forces. I per això l'austeritat homicida que l'ofega. El membre d'Izquierda Anticapitalista, Brais Fernandez, comentava l'entrevista d'Echeique a Twitter: "De aspirar a asaltar los cielos a tener influencia. Del horizonte constituyente a mendigar la entrada en un gobierno encabezado por el PSOE. De la crisis de régimen a la responsabilidad de Estado. De Gramsci a Alfonso Guerra".

Arribats a aquest punt, on queden les crides per fer "processos constituents"? On queda "trencar el cademat del 78"?

I ho veig a venir: durant el debat sobre l'aprovació o no dels pressupostos tornarà a aparèixer, per comparació, **la contradicció que va haver d'assumir la CUP aprovant els pressupostos de JxS.** En aquell moment aquesta esquerra no independentista es va abraonar amb els anticapitalistes que donaven suport als pressupostos dels postconvergens. La CUP es va explicar amb molta dificultat: "Aprovem uns pressupostos que no ens agraden a canvi de seguir avançant cap a un escenari de ruptura". Amb totes les mancances, l'1-O va arribar i va suposar el major cop al Règim del 78 que es recorda. En el cas de Podemos em costa veure què obtenir a canvi d'aprovar-li uns pressupostos a un PSOE que ni tan sols és capaç d'explicar-li a la ciutadania qui li roba. Incapaç de derogar una reforma laboral del PP o incapaç d'obrir una investigació sobre la Monarquia. Un 'sí' a canvi d'uns pocs milions més en algunes partides? Això ja ho tenia el pressupost de JxS i era un 'bodrio'. I arribats a aquest punt, on queden les crides per fer "processos constituents"? On queda "trencar el cademat del 78"?

Aquesta estratègia, a més de ser tremenda per a tota l'esquerra espanyola, deixa en evidència el fracàs d'aquesta esquerra catalana no independentista. **L'assumpció acrítica de l'estratègia de**

Unidos Podemos ha deixat sense cap marge als seus homòlegs a Catalunya. Una prova: des de la investidura de Sánchez, quantes vegades el grup parlamentari ha demanat el referèndum pel qual havien de lluitar segons el seu programa electoral? La resposta per esperable no és menys terrible: cap. Ha desaparegut de l'agenda i ja ni tan sols s'anuncia com a objectiu a llarg termini.

Final: arribats a aquest punt i dubtant si he aconseguit escapar d'allò que advertien en David i l'Anna, estic disposat a acceptar, sincerament, que potser m'he deixat portar pel "simplisme purista" o que moltes de les crítiques que expresso són fruit del "binarisme maniqueu". És possible que alguna cosa (o molta cosa) de tot el que he escrit estigui subjecte a aquestes malalties que "trinxen l'esquerra" i és probable que el sectarisme em converteixi en "enemic de nosaltres mateixos". És molt fàcil caure en els errors que han trinxat a l'esquerra però crec que cal córrer el risc. Entre d'altres coses perquè hi ha un risc pitjor: el de romandre callat mentre els somnis pels quals tants han lluitat quedin segrestats per uns pocs "responsables". Explica en David sobre la desició de Gil Matamala d'abandonar el PSUC: "La desició és definitiva i la ruptura triple: política, tacticoestratègica i emocional. I l'experiència diu que la més dura de superar és la darrera, quan és difícil -com diria el filòsof Santiago Alba Rico-, sinó impossible, ser en un espai polític on se t'obliga a callar o a mentir".

Albano Dante Fachín és periodista i exdiputat de Catalunya Sí que es Pot al Parlament